

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	21
----------------	----

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Εισαγωγικές Έννοιες	25
---	----

1.1 Η Οικονομική Επιστήμη και οι Σχολές Οικονομικής Σκέψης	25
1.2 Βασικές Οικονομικές Έννοιες	32
α) Οικονομικά αγαθά	32
β) Συντελεστές της παραγωγής	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Οι Τρόποι Παραγωγής και η Εξέλιξή τους	37
--	----

2.1 Η Κοινωνική Παραγωγή	37
α) Τρόποι Παραγωγής	39
β) Η Διαδικασία και ο Κοινωνικός Καταμερισμός της Εργασίας	42
γ) Η Συγκρότηση της Κοινωνίας και τα Κοινωνικά Επίπεδα	45
2.2 Η Διαδικασία της Μετάβασης - Μηχανισμοί Κοινωνικής Αλλαγής	47
2.3 Οι Προκαπιταλιστικοί Τρόποι Παραγωγής	58
I) Ασιατικός Τρόπος Παραγωγής	59
II) Φεουδαρχικός Τρόπος Παραγωγής	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Μεθοδολογία Έρευνας	77
---	----

3.1 Η έννοια της επιστήμης και της επιστημονικής μεθόδου	77
3.2 Η μέθοδος της απαγωγής	79
α) Το πλαίσιο της οικονομικής δραστηριότητας	80
β) Ο homo oeconomicus	81
γ) Ο ρόλος της κρατικής παρέμβασης	82
δ) Η νεοκλασική οριακή σχολή και η χρήση των μαθηματικών στην οικονομία	82

3.3	Η επαγωγική μέθοδος	84
3.4	Οι συνδυασμοί απαγωγικής και επαγωγικής μεθόδου	86
	α) Η μαρξιστική διαλεκτική.....	86
	β) Οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι.....	88
	γ) Η οικονομετρία και η κατασκευή υποδειγμάτων.....	88
3.5	Βασικές θεωρητικές υποθέσεις	90
	α) Βραχυχρόνια - Μακροχρόνια Περίοδος.....	91
	β) Στατική - Δυναμική οικονομία.....	92
	γ) Κλειστή - Ανοιχτή οικονομία.....	93
	δ) Πραγματικοί Νομισματικοί Όροι.....	94
3.6	Προσπάθειες εφαρμογής της πειραματικής μεθόδου στην επιχειρηματική έρευνα	95
3.7	Η Συστημική Μέθοδος	98
	α) Βασικές κατηγορίες εννοιών.....	99
	β) Βασικοί κανόνες.....	101
3.8	Τα βήματα της επιστημονικής μεθόδου έρευνας	101

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ 105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Σχηματισμός και Λειτουργία της Αγοράς..... 107

4.1	Το Οικονομικό Κύκλωμα	107
4.2	Μορφές Αγοράς	110
	α) Πλήρως Ανταγωνιστική Αγορά.....	110
	β) Το Μονοπώλιο.....	112
	γ) Μονοπωλιακός Ανταγωνισμός.....	112
	δ) Ολιγοπώλιο.....	114
	ε) Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν τον ανταγωνισμό.....	116
4.3	Αγορά και Κράτος	118

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Η Επιχείρηση..... 121

5.1	Εξωτερική ανάλυση της Επιχείρησης	121
	α) Σύμφωνα με το είδος της δραστηριότητας.....	122
	β) Σύμφωνα με τον κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας.....	122
	γ) Σύμφωνα με το μέγεθος της επιχείρησης.....	123

δ) Σύμφωνα με την Νομική Μορφή	124
5.2 Εσωτερική Ανάλυση της Επιχείρησης	126
α) Η επιχείρηση ως οργανισμός	126
β) Η επιχείρηση ως σύστημα	128
γ) Οι λειτουργίες της επιχείρησης	129
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 Η Ζήτηση και η Προσφορά	133
6.1 Η Ζήτηση	133
α) Γενικά περί ζήτησης	133
β) Η καμπύλη της ζήτησης	135
γ) Η ελαστικότητα της ζήτησης	137
δ) Παράγοντες που επηρεάζουν την ελαστικότητα	140
6.2 Η Προσφορά	142
α) Γενικά περί προσφοράς	142
β) Η καμπύλη της προσφοράς και η ελαστικότητά της	145
γ) Παράγοντες που επηρεάζουν την προσφορά	147
6.3 Η ισορροπία Προσφοράς και Ζήτησης	149
6.4 Οικονομικά της Ζήτησης και Οικονομικά της Προσφοράς	150
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 Η Παραγωγή	153
7.1 Η Παραγωγή - Γενικά	153
α) Το Εναλλακτικό Κόστος	153
β) Σχέση Κατανάλωσης και Παραγωγής	156
7.2 Συναρτήσεις Παραγωγής	159
α) Συνολική, Μέση και Οριακή Παραγωγικότητα	159
β) Αποδόσεις κλίμακας	163
7.3 Η συνάρτηση Cobb-Douglas	164
7.4 Η Συνάρτηση Παραγωγής του Marx	166
7.5 Παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγικότητα	168
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 Το Κόστος Παραγωγής	171
8.1 Γενικά	171
8.2 Κόστος ανά προϊόν και ανά λειτουργίες	172
α) Κόστος ανά προϊόν	172
β) Κόστος ανά λειτουργία	173

8.3 Σταθερό και Μεταβλητό Κόστος	174
α) Σταθερό Κόστος	175
β) Μεταβλητό Κόστος	175
γ) Διαχωρισμός μεταξύ Σταθερού και Μεταβλητού κόστους: Το Νεκρό Σημείο.....	177
8.4 Άμεσο και Έμμεσο Κόστος	178
8.5 Συνολικό, Μέσο και Οριακό Κόστος	179
α) Συνολικό Κόστος	179
β) Μέσο Κόστος.....	180
γ) Οριακό Κόστος.....	180
ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ 1 Μεταφορντισμός και Ευελιξία	183
1. Η εφαρμογή των νέων Τεχνολογιών στην παραγωγή και τα ευέλικτα τεχνολογικά συστήματα	185
2. Νέες μορφές καταμερισμού της εργασίας	187
α) Η εξέλιξη του καταμερισμού της εργασίας στο Καπιταλιστικό Σύστημα	188
β) Τα όρια της Ταιηλορικής-Φορντικής οργάνωσης της εργασίας.....	191
γ) Αναδιάρθρωση της οργάνωσης της εργασίας.....	192
3. Μεταφορντισμός και ευελιξία	196
4. Η επιλογή του Μεταφορντικού καθεστώτος συσσώρευσης και τα αποτελέσματά της	201
α) Η Υπερεκμετάλλευση της Εργατικής Δύναμης	202
β) Η Υποταγή των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	204
γ) Η ενίσχυση της Συγκέντρωσης της Συγκεντροποίησης και του χρηματοδοτικού κεφαλαίου: Πραγματική και εικονική οικονομία	205
δ) Νέες τεχνολογίες-καινοτομία και μεταφορντισμός	208

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ 213

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9 Τα χαρακτηριστικά του Καπιταλιστικού Τρόπου Παραγωγής	215
9.1 Μια πρώτη προσέγγιση του καπιταλισμού	215
9.2 Η Λειτουργία του Κεφαλαίου	219

9.3 Η Δυναμική του Κεφαλαίου	223
α) Το κεφάλαιο ως κοινωνική σχέση	224
β) Το κεφάλαιο ως διαδικασία αυτοαξιοποίησης	225
γ) Η συσσώρευση του κεφαλαίου	227
δ) Η αύξηση της οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου	229
9.4 Οικονομικές Διακυμάνσεις και Κρίσεις	231
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10 Εισόδημα – Κατανομή – Κατανάλωση	239
10.1 Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)	239
α) Έννοια και Περιεχόμενο	239
β) Τρόποι Μέτρησης του ΑΕΠ	241
10.2 Η κατανομή	243
α) Η Λειτουργική Κατανομή	244
β) Προσωπική Κατανομή	244
10.3 Η Κατανάλωση	246
α) Η Συνολική Κατανάλωση	246
β) Η Ατομική Κατανάλωση	250
10.4 Ο Πολλαπλασιαστής	251
α) Οι αρχικές προσεγγίσεις	251
β) Ο Πολλαπλασιαστής Εισοδήματος του Keynes	253
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11 Πληθωρισμός και Ανεργία	257
11.1 Ο Πληθωρισμός	257
α) Η έννοια του πληθωρισμού	257
β) Οι επιπτώσεις του πληθωρισμού	258
γ) Είδη Πληθωρισμού	259
11.2 Ανεργία	262
α) Απασχόληση και Ανεργία	262
β) Είδη Ανεργίας	263
11.3 Σχέση Πληθωρισμού και Ανεργίας	265
α) Η Καμπύλη Philips	266
β) Ο Στασιμοπληθωρισμός	267
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12 Ανταλλαγή – Χρήμα – Τραπεζικό Σύστημα	269
12.1 Η Ανταλλαγή και το Χρήμα	269
α) Η ανταλλαγή	269

β) Το Χρήμα και η Κυκλοφορία των Εμπορευμάτων	270
γ) Οι λειτουργίες του χρήματος.....	272
12.2 Η Προσφορά Χρήματος και τα Τραπεζικά Ιδρύματα	273
α) Η Συνολική Προσφορά.....	273
β) Τα Τραπεζικά Ιδρύματα και η Δημιουργία Χρήματος	274
γ) Η Άσκηση Νομισματικής Πολιτικής από την Κεντρική Τράπεζα	277
δ) Η σημασία της προσφοράς χρήματος.....	278
12.3 Η Ζήτηση του Χρήματος	279
α) Η Ποσοτική Θεωρία του Χρήματος.....	279
β) Η Κεϋνσιανή προσέγγιση.....	280
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13 Η Παρέμβαση του Κράτους στην Οικονομία	283
13.1 Το Κράτος και ο Ρόλος του	283
13.2 Τα Μέσα του Κρατικού Παρεμβατισμού	285
α) Η Άσκηση της Νομοθετικής, Εκτελεστικής και Δικαστικής λειτουργίας	285
β) Παροχή Δημοσίων Αγαθών και Αγαθών Κοινής Ωφελείας.....	286
γ) Νομισματική Πολιτική	287
δ) Πολιτικές για τις εξωτερικές συναλλαγές	287
ε) Η Δημοσιονομική Πολιτική.....	287
στ) Ο Προϋπολογισμός του Κράτους	290
ζ) Η Χρηματοδότηση του Ελλειμματικού Προϋπολογισμού και το Δημόσιο Χρέος	291
13.3 Τα αποτελέσματα της Δημοσιονομικής Πολιτικής	293
ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ 2 Το Κράτος στην Εποχή της Παγκοσμιοποίησης	297
1. Η εξέλιξη του κράτους	299
α) Το κράτος και οι λειτουργίες του	299
β) Το Κράτος Πρόνοιας.....	304
γ) Η κρίση του κράτους πρόνοιας και το Νεοφιλελεύθερο κράτος.....	308
2. Κράτος και Παγκοσμιοποίηση	312
α) Μορφές Αποδυνάμωσης του Εθνικού Κράτους και επιβολής της ομοιομορφοποίησης.....	312
β) Θεωρίες για το κράτος στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης.....	318

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ**ΥΠΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ 331**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14 Οι Καπιταλιστικοί Κοινωνικοί Σχηματισμοί και το Φαινόμενο της Υπανάπτυξης	333
14.1 Οι Κοινωνικοί Σχηματισμοί	333
α) Ουσιαστική και Τυπική υποταγή των προγενέστερων Τρόπων Παραγωγής	335
β) Η Ουσιαστική υποταγή των Τρόπων Παραγωγής	339
14.2 Η Χωρική Επέκταση του Κεφαλαίου και το Φαινόμενο της Υπανάπτυξης	345
α) Η Υπανάπτυξη ως φυσικό φαινόμενο	345
β) Η Υπανάπτυξη ως απλή καθυστέρηση της ανάπτυξης	348
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15 Η Δυναμική της Ανάπτυξης	356
15.1 Ανάπτυξη και Οικονομική Ανάπτυξη	356
α) Η Ανάπτυξη γενικά	356
β) Η Οικονομική Ανάπτυξη	358
γ) Το Αναπτυξιακό Υπόδειγμα των Βιομηχανικών Χωρών του Κέντρου και των Χωρών της Περιφέρειας	362
δ) Τα Αναπτυξιακά Περιθώρια και η αξιοποίησή τους	370
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16 Η Μεταβιομηχανική Ανάπτυξη	377
16.1 Η Ευέλικτη εξειδίκευση και οι συνέπειές της	377
α) Διαμόρφωση του νέου ηγετικού τομέα της οικονομίας με τη διάδοση των παραγωγικών υπηρεσιών	377
β) Αξιοποίηση της πολυμηχανής και παραγωγική ευελιξία έντασης γνώσης	379
γ) Νέα μορφή κεφαλαϊκής συσσώρευσης διά της ευέλικτης εξειδίκευσης	379
δ) Νέος τεχνικός καταμερισμός της εργασίας	382
ε) Μετασχηματισμοί στο εθνικό και διεθνές επίπεδο	383
16.2 Οι Μεταβιομηχανικοί Καπιταλιστικοί Κοινωνικοί Σχηματισμοί και η Νέα Διεθνής Οικονομική Τάξη Πραγμάτων	384
α) Μεταβιομηχανικοί κοινωνικοί σχηματισμοί των ανεπτυγμένων βιομηχανικά χωρών του Κέντρου	385

β) Μεταβιομηχανικοί κοινωνικοί σχηματισμοί των περιφερειακών χωρών	388
--	-----

ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ 3 Προβλήματα Ανάπτυξης στην Εποχή της Παγκοσμιοποίησης 395

1. Η Προβληματική της Ανάπτυξης στο Παγκοσμιοποιημένο Περιβάλλον	397
α) Ανάπτυξη και Υπανάπτυξη.....	397
β) Το Νέο Οικονομικό Περιβάλλον	400
γ) Οι μεταβιομηχανικοί κοινωνικοί σχηματισμοί.....	403
2. Στρατηγικές Ανάπτυξης στην Εποχή της Παγκοσμιοποίησης	405
3. Η Υπόθεση της Ρήξης: Μεταβιομηχανική Τομή και Κοινωνική Αξιοποίηση της Τεχνολογίας	413

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ 419

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17 Διεθνές Εμπόριο και Παγκόσμια Αγορά..... 421

17.1 Διεθνές Εμπόριο και Παγκόσμια Αγορά	421
α) Η Παγκόσμια Αγορά και το Διεθνές Εμπόριο.....	421
β) Η θεωρητική διαμάχη για το Διεθνές Εμπόριο και η Παγκοσμιοποίηση.....	425
17.2 Σχηματισμός και Λειτουργία της Παγκόσμιας	445
α) Η δημιουργία της Παγκόσμιας Αγοράς.....	445
β) Συγκρότηση και Λειτουργία της Παγκόσμιας Αγοράς	451
17.3 Η Εμπορική Πολιτική	456

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18 Πολυεθνικές Εταιρείες..... 461

18.1 Η Εξέλιξη των Πολυεθνικών Επιχειρήσεων	461
α) Η εμφάνιση των πολυεθνικών εταιρειών	462
β) Η δράση των Πολυεθνικών στην Μεταπολεμική Αναπτυξιακή Περίοδο	463
γ) Οι Πολυεθνικές κατά την περίοδο της κρίσης της δεκαετίας 1970.....	465
δ) Από την Πολυεθνική στην Παγκόσμια Εταιρεία.....	466

18.2 Στρατηγικές Εξωτερικής και Εσωτερικής Ανάπτυξης των Πολυεθνικών Επιχειρήσεων	468
α) Η εξωτερική στρατηγική	469
β) Η εσωτερική στρατηγική.....	471
γ) Στρατηγικές Κυμαινομένων Στόχων και Ευέλικτα Συστήματα Οργάνωσης και Διοίκησης.....	474
δ) Πολυεθνικές και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	482
ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ 4 Προβλήματα Μετανάστευσης και Μεταναστευτικής Πολιτικής	487
α) Μετανάστευση και Αγορά Εργασίας.....	489
β) Τα χαρακτηριστικά των μεταναστευτικών ρευμάτων.....	491
γ) Προβλήματα Μεταναστευτικής Πολιτικής και Ένταξης των Μεταναστών.....	495
ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ 5 Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση	503
1. Μορφές Ολοκλήρωσης και Παγκοσμιοποίησης	505
α) Προσεγγίσεις και Μορφές της Ολοκλήρωσης	506
β) Προβλήματα και Προβληματικότητα των Προσεγγίσεων της Ολοκλήρωσης	507
2. Η Θεωρία της Οικονομικής Ολοκλήρωσης	511
α) Η θεωρητική βάση της οικονομικής ολοκλήρωσης.....	511
β) Τα Στάδια της Οικονομικής Ολοκλήρωσης	512
γ) Τα Αποτελέσματα της Οικονομικής Ολοκλήρωσης.....	515
3. Η Νομισματική Ένωση	517
α) Η διαδικασία της Νομισματικής Ενοποίησης.....	517
β) Τα Οφέλη από την Νομισματική Ένωση της Ευρώπης.....	519
4. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην Εποχή της Παγκοσμιοποίησης	524
α) Οι αλλαγές στην Ευρώπη και τα Ευρωπαϊκά αδιέξοδα	524
β) Το Παράδειγμα της Ελληνικής Οικονομικής Κρίσης	526
Τελικές Παρατηρήσεις	537
Βιβλιογραφία	539
Ελληνόγλωσση.....	539
Ξενόγλωσση.....	541